

Да разберем Авторското право

Цели на обучението

Целта на тази тема за обучение е да:

- ◆ Ви помогне да разберете какво означава авторско право
- ◆ Разшири познанията Ви, свързани с авторското право
- ◆ Ви научи как да работите с лицензи в контекста на образованието

Цели на обучението

След като преминете тази тема, ще можете да:

- ◆ Идентифицирате авторското право и лицензи
- ◆ Работите съгласно насоките за авторско право
- ◆ Разпознавате видовете лицензи и използвате материали в съответствие с тях

Какво е Авторско право?

Основното правило на закона за авторското право твърди, че трудът/произведенията на трети страни не трябва да бъде използван за собствени цели. Това означава, че **произведенията на трети страни като текстове, снимки, графики, музика и др.**, не трябва да бъдат възпроизвеждани, разпространявани или предоставяни на разположение без допитване до автора/създателя. Това е така, тъй като авторите на такива ресурси са защитени от закона за авторското право срещу използването им от трети страни.

Какво означава това на практика?

Да предположим, че търсите изображение, което пасва като фон на Вашия онлайн курс за обучение или предстоящото Ви събитие. Преминавате към търсачката за изображения в Google и бързо намирате подходяща снимка.

Позволено ли Ви е да използвате тази снимка във Вашия курс?

На практика: **Не!**

Дори ако текст или снимка са свободно налични в Интернет, не може просто да използвате този материал по Ваше усмотрение. Винаги трябва да получите разрешение от автора/създателя или собственика на правата предварително, или да проверите правата на материала, които биха ви позволили да го използвате (напр. „освободен за последваща употреба“). Следователно, когато избираме материали за нашата колекция е задължително да следваме следните правила:

- ◆ Никакво копиране на изречения или отделни текстови параграфи дума по дума **без** да сте ги маркирали като „цитат“ и да сте обозначили източника.
- ◆ Никакво присвояване на цели глави или дори цели учебници, **освен** ако няма референция, че материалът е публикуван за последващо използване (ако е необходимо, за предпочитане дори за последващо използване *в търговския сектор*)
- ◆ Никакво прехвърляне на материали като работни листи, примерни писма и др., **освен** ако няма референция, че материалът е публикуван за последващо използване (ако е необходимо, за предпочитане дори за последващо използване *в търговския сектор*)
- ◆ Никакво присвояване на снимки и графики. **Изключение** правят някои снимки с лиценз Creative Commons, както и определени графики. Тях ще разясним по-късно.
- *Специално внимание тук:* най-много нарушения на авторски права се случват, когато се използват снимки и графики!

Предоставянето на PDF файлове също е обект на авторско право.

Бележка: Много издатели – особено издатели на чуждоезични материали – предлагат набор от ресурси (работни листи, упражнения, примерни шаблони и др.), които са издадени за използване в семинари и обучителни курсове в търговския сектор.

Когато използвате чужди материали, подсигурете, че цитирате правилния източник.

Как се прави това?

Референциите включват следната информация:

- ◆ Име на автора или институцията
- ◆ Заглавие на работата/произведението
- ◆ Година на публикуване
- ◆ Референции (референтна страница в книгата, изданието на списанието или книгата, пълния Интернет линк с дата на последния достъп)

Всеки, който разпространява произведения с авторски права без позволение, извършва престъпление с авторските права. Първата стъпка е предупредително съобщение, което обикновено е изпратено от адвокати, и призовава за изтриване на работата, както и заплащане на щетите. Ако крайният срок мине и нищо не се е случило, се стартират легални процедури.

Има много аспекти, които да се вземат под внимание, когато става дума за авторски права. Разбира се, трябва да може да използвате различни източници за Вашите учебни материали – за това има специални лицензи. Най-известният е т.нар. **Creative Commons** и сега ще го разгледаме по-подробно.

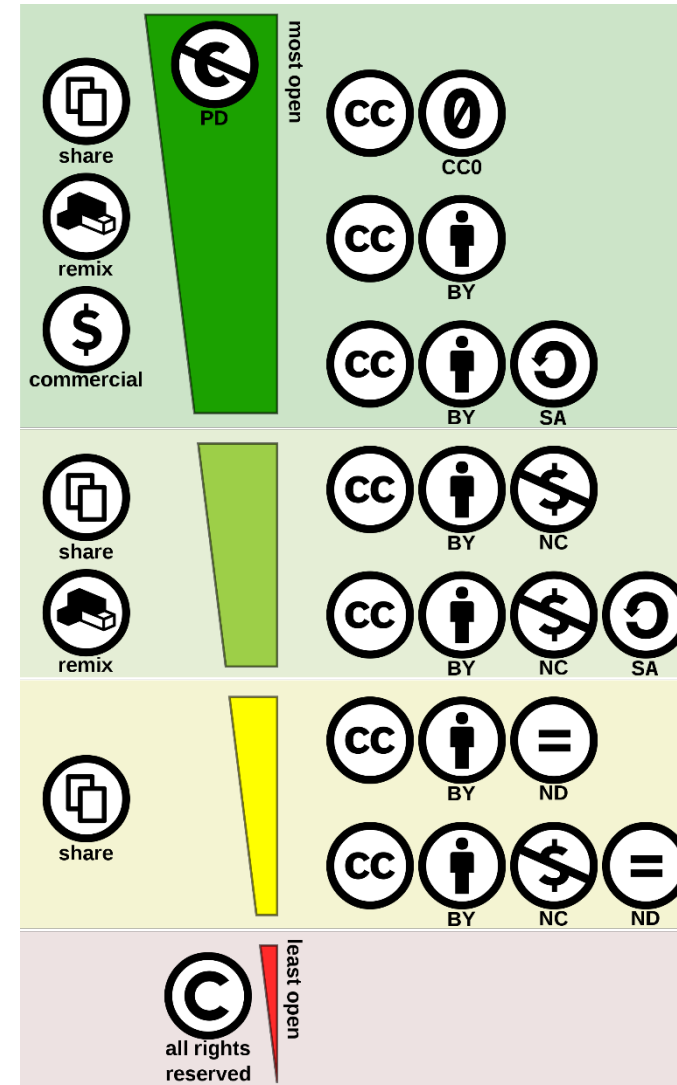

Авторите могат да споделят своята работа с широката публика и в същото време да я предпазят с лиценз, който я закриля от това да бъде използвана и разпространена по неконтролиран начин. Най-добре познатата лицензионна организация за такива „отворени“ лицензи е *Creative Commons*. На страницата на [Creative Commons](https://creativecommons.org/) може да създадете лиценз за всеки един труд само с няколко клика, като е направено разделение между седем различни вида лицензи според това колко стриктно искате да защитите работата си.

Creative Commons Лицензи

С помощта на спектър или директно на [страницата за лицензи Creative Commons](#) можете да прочетете какво означават иконите и наименованията.

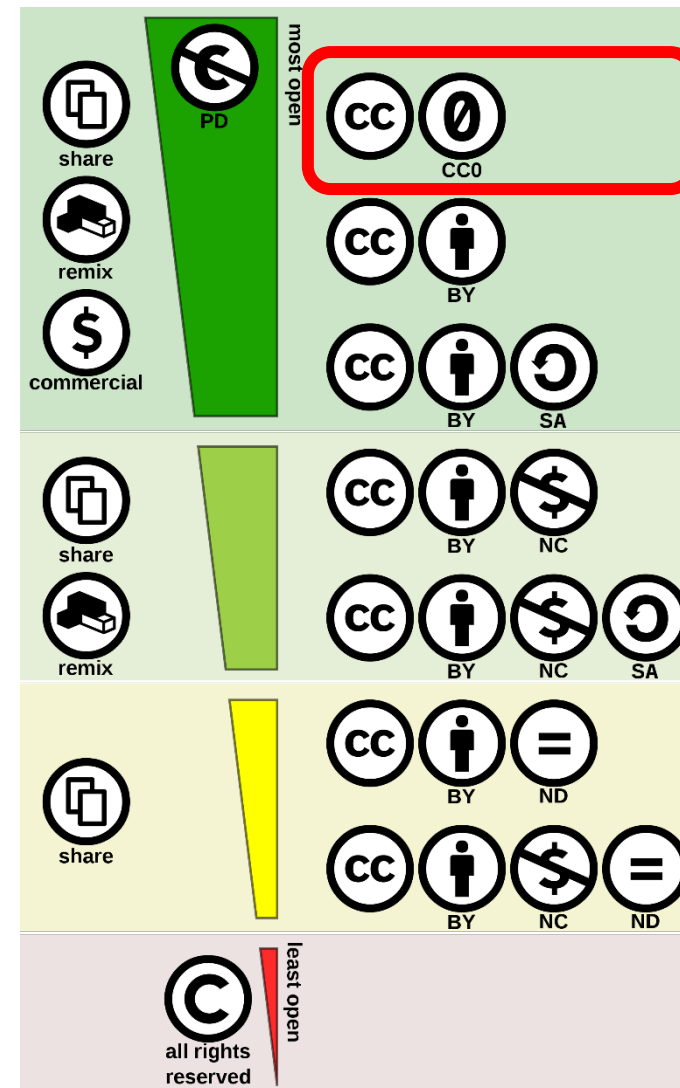

[ООР спектърът от лицензи](#) от Shaddim; оригинални CC лиценз символи от Creative Commons, [CC BY 4.0](#), чрез [Wikimedia Commons](#)

Creative Commons Лицензи

CC0 означава, че ресурсът е в публичната сфера. Създателят/ собственикът на правата се е отказал от всички права и е публикувал работата си в публичната сфера, за да може другите да я използват за всякакви цели без ограничения от закона за авторски права или бази данни.

CC0 не се счита за официален Creative Commons лиценз...

[ООР спектрумът от лицензи](#) от Shaddim; оригинални CC лиценз символи от Creative Commons, [CC BY 4.0](#), чрез [Wikimedia Commons](#)

Creative Commons Лицензи

... шестте различни Creative Commons
лицензи са:

CC BY

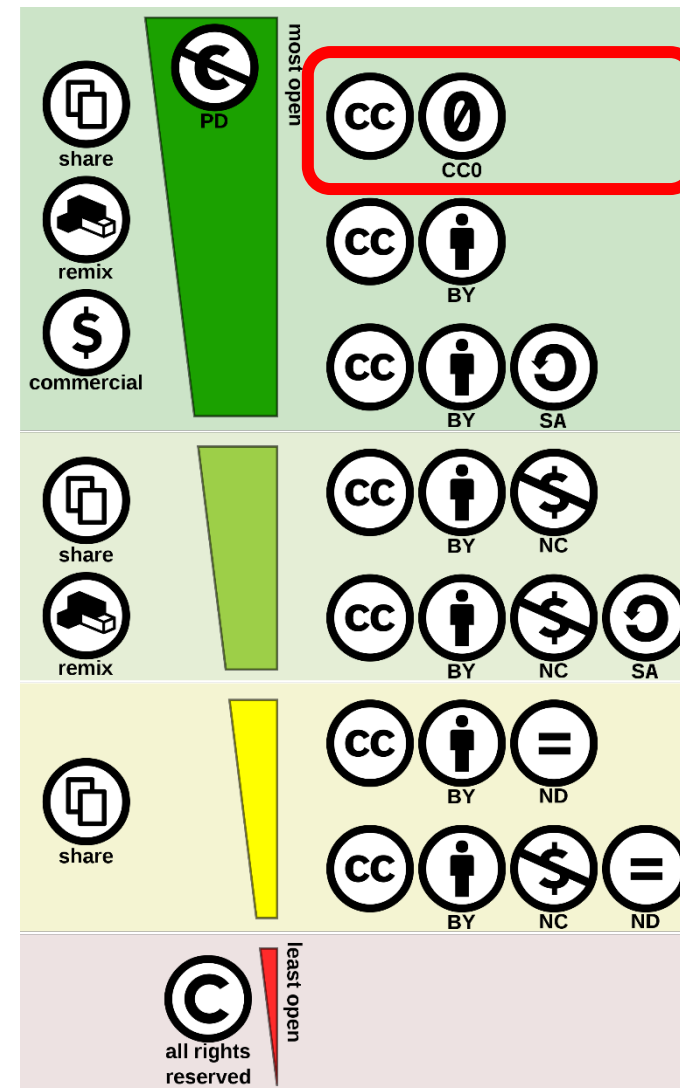
CC BY-SA

CC BY-NC

CC BY-NC-SA

CC BY-ND

CC BY-NC-ND

[ООР спектрумът от лицензи](#) от Shaddim; оригинални CC лиценз символи от Creative Commons, [CC BY 4.0](#), чрез [Wikimedia Commons](#)

Creative Commons Лицензи

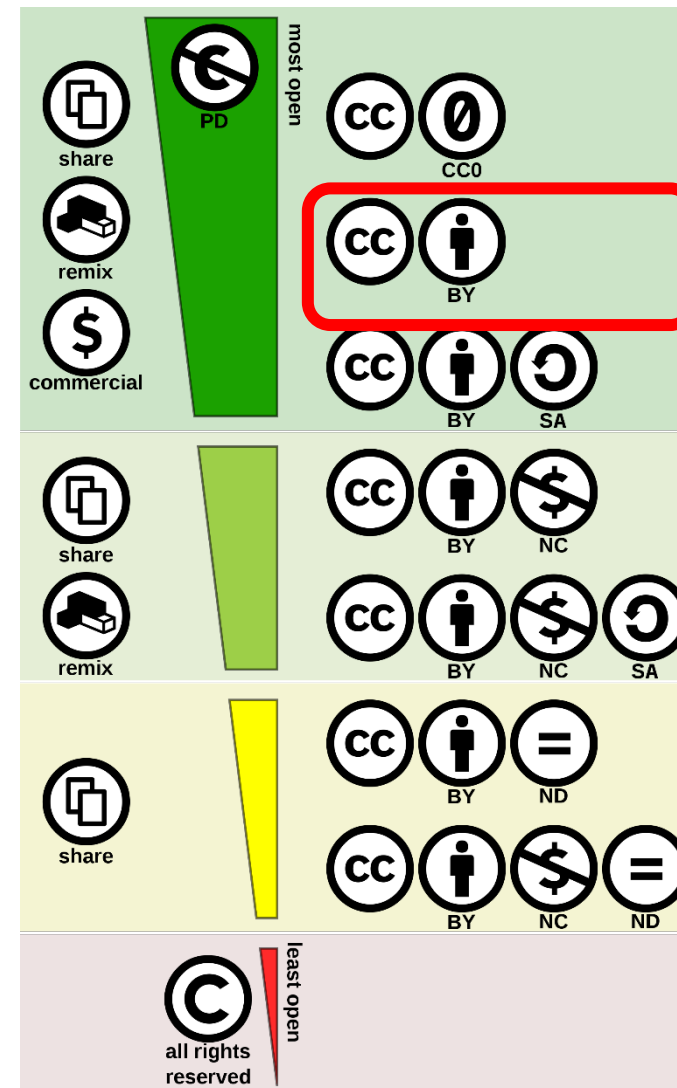
CC BY е най-отвореният лиценз. Той позволява работата да се използва за всякакви нужди стига съответните кредити да са дадени на създателя (BY).

Допълнителни условия за лиценза:

SA (еднакво споделяне)

NC (нетърговска употреба)

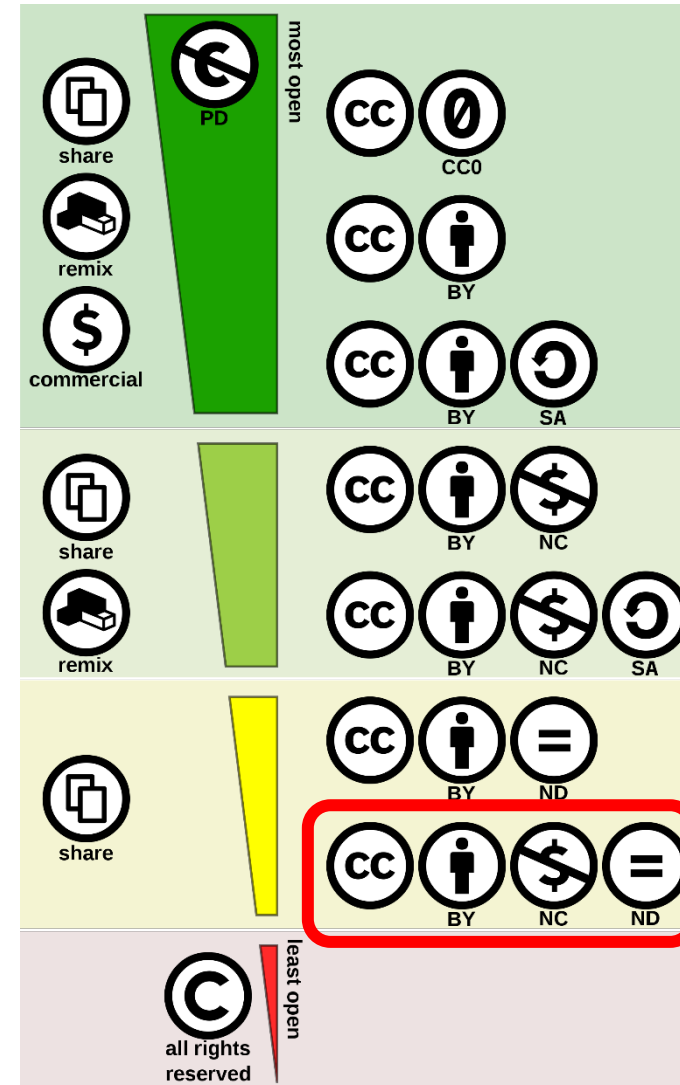
ND (никакви производни произведения)

[ООР спектрумът от лицензи](#) от Shaddim; оригинални CC лиценз символи от Creative Commons, [CC BY 4.0](#), чрез [Wikimedia Commons](#)

Creative Commons Лицензи

Най-ограниченият Creative Commons лиценз, показан в долната част на графиката, е лицензът CC BY NC ND: Тук е разрешено единствено изтегляне и разпространение на работата с даване на кредити на автора, но не е позволено редактиране.

[ООР спектрумът от лицензи](#) от Shaddim; оригинални CC лиценз символи от Creative Commons, [CC BY 4.0](#), чрез [Wikimedia Commons](#)

Къде може да намерите съдържание за повторно използване?

[Openverse](https://wordpress.org/openverse) е отворен източник база данни, където може да намерите съдържание (снимки, аудиофайлове) с Creative Commons лиценз или в публичната сфера.

<https://wordpress.org/openverse>

Пример от Openverse: Информация за лиценза на снимката може да се намери обикновено в секцията *Image Attribution*. В нашия пример може да видите обозначението CC BY 2.0.

License

This image was marked with a **CC BY 2.0** license:

 Credit the creator.

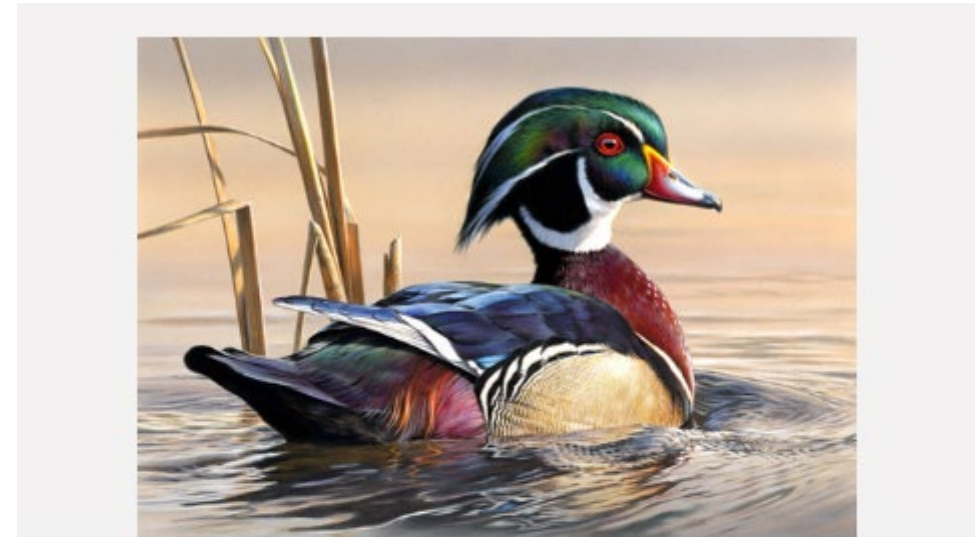
В този случай е използван най-отвореният лиценз, което позволява работата да бъде разпространена, преработена и надградена, както и може да се използва за търговски цели, стига да е отдадено признание на автора на оригиналната снимка. За да се подsigури адекватно признание, може да копирате текста, включвайки правилните линкове.

Credit the creator

Rich Text HTML Plain text

"Duck Stamp - Winner, 2011" by USFWS Headquarters is licensed under **CC BY 2.0**.

[Copy text](#)

Duck Stamp - Winner, 2011
by USFWS Headquarters

[Go to image's website](#)

Reuse content

License

This image was marked with a **CC BY 2.0** license:

 Credit the creator.

Credit the creator

Rich Text HTML Plain text

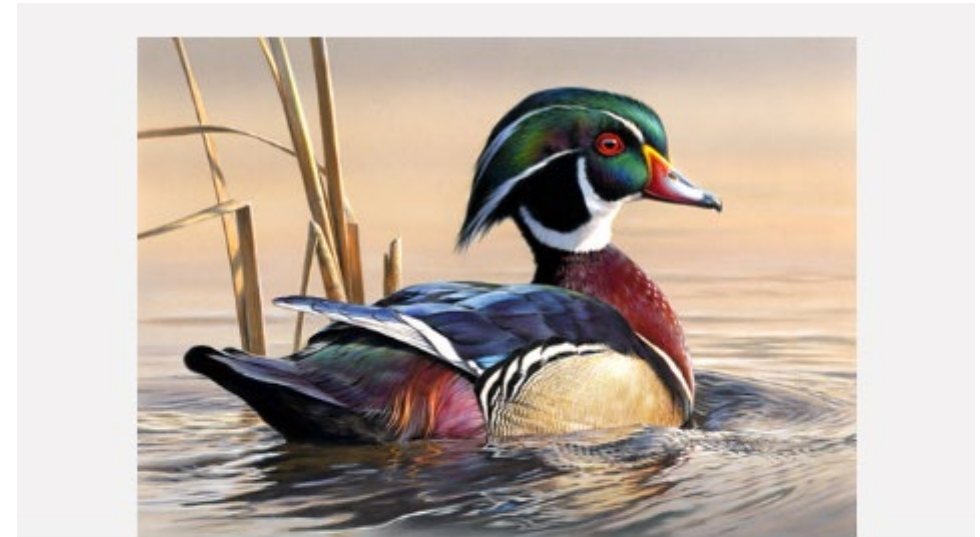
"Duck Stamp - Winner, 2011" by USFWS Headquarters is licensed under **CC BY 2.0**.

[Copy text](#)

Снимка от <https://wordpress.org/openverse/image/dab35df5-50a6-403e-b1c5-056222f1eb65>, създадена на 2-ри Май, 2022

По-подробна информация как правилно да се приписват Creative Commons файлове може да намерите в Creative Commons Wiki:

https://wiki.creativecommons.org/wiki/Best_practices_for_attribution

Duck Stamp - Winner, 2011
by USFWS Headquarters

[Go to Image's website](#)

Reuse content

License

This image was marked with a [CC BY 2.0](#) license:

 Credit the creator.

Credit the creator

Rich Text HTML Plain text

"Duck Stamp - Winner, 2011" by USFWS Headquarters is licensed under [CC BY 2.0](#).

[Copy text](#)

Screenshot from <https://wordpress.org/openverse/image/dab35df5-50a6-403e-b1c5-056222f1eb65>, created May 2, 2022

Къде можете да намерите съдържание за повторно използване?

За да ви улесним в намирането на материали в Интернет, има сайтове, които предлагат напълно безплатни снимки и аудио, като например:

Имайте предвид, че не цялото съдържание на тези страници е автоматично защитено от ССО или СС ВУ лицензите, някои имат свои безплатни лицензи. Винаги проверявайте лицензите преди да използвате дадена работа!

Как да...

След теоретичната част, нека преминем към примери:

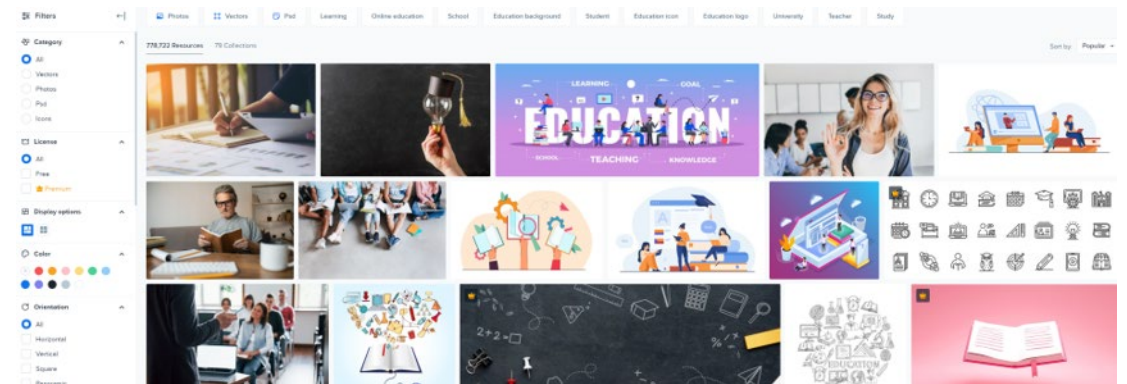
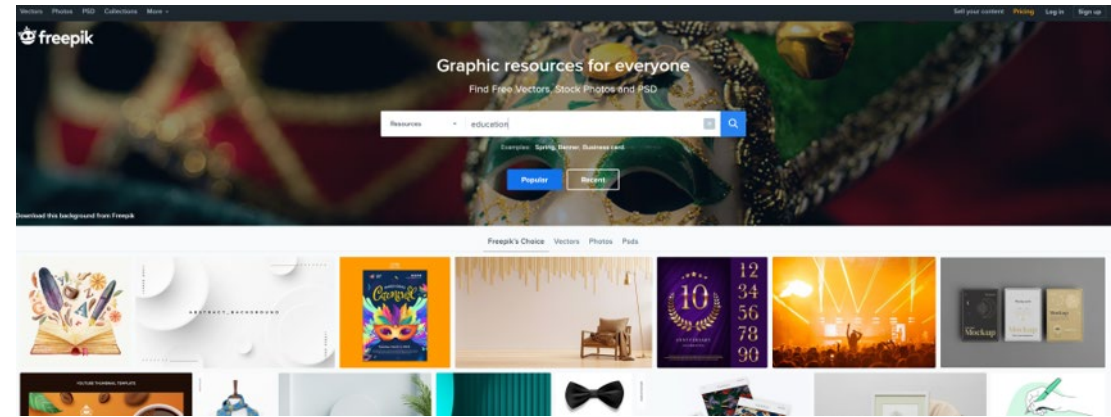
- ◆ Вграждане и използване на графични и аудио-файлове в материалите за курса.

Вече споменахме, че има специални платформи за това, което улеснява търсенето на напълно безплатни материали. Има много сайтове, които предлагат графики, като например [shutterstock.com](https://www.shutterstock.com), [pixabay.com](https://www.pixabay.com), и [freepik.com](https://www.freepik.com).

- ◆ За примера ще използваме [freepik.com](https://www.freepik.com).

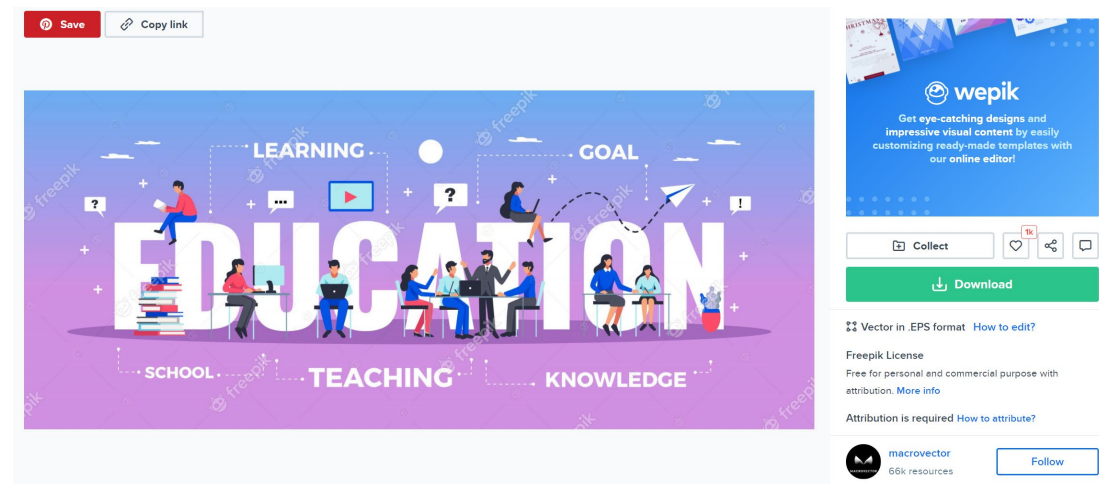
Отворете страницата и изберете графика.
Напишете подходяща дума в полето за търсене, например „обучение“ и изберете графика.

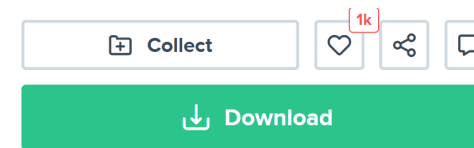
Screenshots from [freepik.com](https://www.freepik.com), created may 2, 2022

Ако изберете снимка, от дясната страна ще се появи бутон за изтегляне. Под него, може да видите формата на снимката и след това – много важно – лиценза: Например „ Безплатно за лична и търговска употреба с посочване на авторството“.

Това означава, че може да използвате тази снимка, при условие че напишете авторството под него.

Education horizontal typography banner set with learning and knowledge symbols flat illustration Free Vector

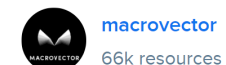

Vector in .EPS format [How to edit?](#)

Freepik License

Free for personal and commercial purpose with attribution. [More info](#)

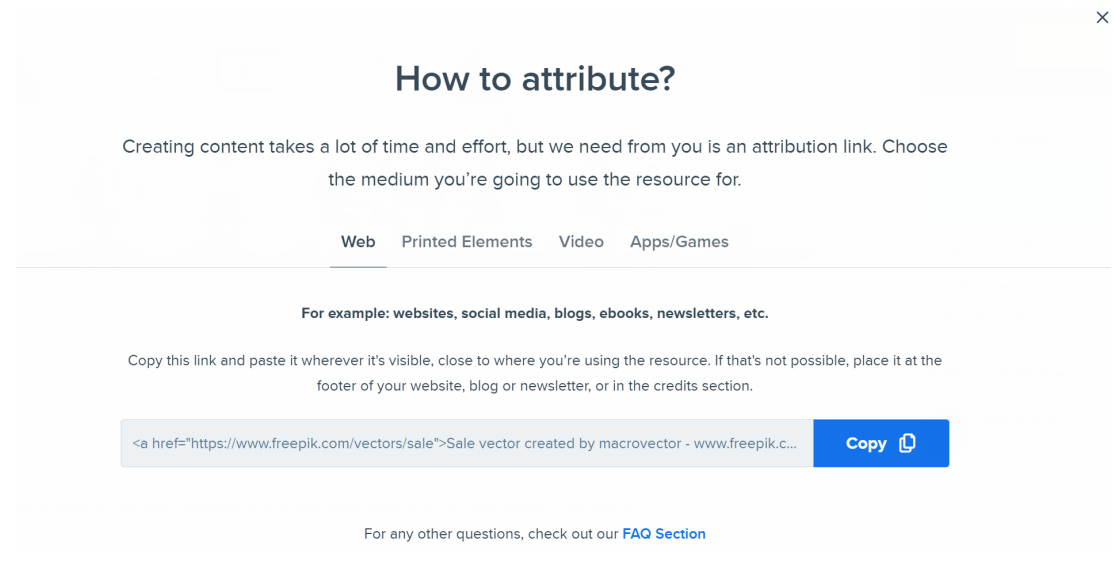
Attribution is required [How to attribute?](#)

[Follow](#)

Screenshots from [freepik.com](https://www.freepik.com), created may 2, 2022

Можете дори да намерите линк как правилно да настроите тези референции. Копирайте линка и го добавете към вашия материал като източник.

×

How to attribute?

Creating content takes a lot of time and effort, but we need from you is an attribution link. Choose the medium you're going to use the resource for.

Web Printed Elements Video Apps/Games

For example: websites, social media, blogs, ebooks, newsletters, etc.

Copy this link and paste it wherever it's visible, close to where you're using the resource. If that's not possible, place it at the footer of your website, blog or newsletter, or in the credits section.

```
<a href="https://www.freepik.com/vectors/sale">Sale vector created by macrovector - www.freepik.c...
```

Copy

For any other questions, check out our [FAQ Section](#)

Screenshot from [freepik.com](https://www.freepik.com), created may 2, 2022

С freerik и много други доставчици е възможно също да закупите план. В този случай плащате определена фиксирана цена за месец и можете да използвате всички графики без да посочвате авторството, според вида на пакета, дори с търговска цел. Може би маркетинг отдела на Вашата компания има такъв пакет, който да използвате за преподавателски цели.

Същото е валидно за аудио файлове. Да предположим, че сте създали свое собствено видео и искате да му добавите музика или звукови ефекти. За тази цел има например сайта artlist.io, където можете да закупите определен план и след това да избирате от широк набор аудио файлове от базата данни.

Използване на Youtube Видео

Видеата също са авторски материали и съответно могат да бъдат предмет на различни лицензи. Може да сметем Creative Common лицензите за Youtube видео. Научихте как да се справите с това в предходните видео. Лицензът индикира какво ви е позволено да правите с тази работа.

Къде да намерите информация за лицензите за Youtube видеа?

Лицензите са скрити в описанието под Youtube видеото и обикновено можете да го видите, когато цъкнете на „Виж повече“. Ако там няма информация за лиценза, тогава се прилагат стандартните лицензи на Youtube. Това е настройката по подразбиране, когато се качва видео в Youtube, ако нищо друго не е избрано. Какво точно включва този лиценз, можете да прочетете в [условията за ползване](#).

Общите условия гласят, че тези видеа могат да бъдат достъпни само в Youtube и не могат да бъдат възпроизведени или обработвани без разрешението на носителя на авторските права. Така че, ако имате интеграция в HTML чрез Youtube линк, винаги свързвате видеото със сайта на Youtube. По този начин ще спазите изискванията за лицензиране.

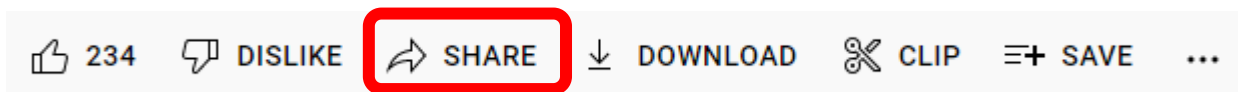
Внимание! В Опциите на видеата в Youtube винаги ще намерите CC иконата в долния десен ъгъл на екрана: Това няма нищо общо с Creative Commons лицензите, а означава „затворен надпис“ и ще включи субтитри на видеото!

Така че ако искате да използвате някъде видео, най-сигурната опция е да създадете вметка ([embed](#)) и да споделите видеото в Youtube.

Какво означава това?

Под видеото в Youtube ще намерите бутон „споделяне“. Като го натиснете ще намерите няколко опции. Ако споделите линка чрез една от опциите в социалните медии, линкът на видеото ще бъде правилно копиран, така че да бъде вмъкнат. Ако копирате URL на видеото от този линк и не промените нищо, ще сте подсигурени от гледна точка на лицензи.

В това видео ще намерите повече информация за разликите между Creative Commons лицензи и Youtube Standard лицензи:

[Creative Commons License and Youtube License](#)

Ако имате безплатен YouTube профил, може би сте забелязали, че има реклами преди или дори по време на видеата. Това би било много неподходящо, особено за презентации. На сайта на Немския институт за обучение на възрастни има наръчник за това как да се пропуснат рекламните. Страницата е налична само на немски език, но може да бъде преведена, използвайки настройките на браузъра - Google или Firefox.

[YouTube-Videos ohne Werbung im Kurs einsetzen](#)

За повече информация относно авторските права във връзка с образованието (и по-специфично за Вашата държава), можете да посетите сайта на Службата на ЕС за интелектуална собственост.

[FAQs on copyright for teachers](#)

За повече детайли относно използването на Creative Commons материали във Вашите класове и обучения, моля, реферирайте към обучителната тема Отворени Обучителни Ресурси в **Cur8 LXP!**

Този учебен модул беше разработен като част от проект Erasmus+ KA2
Критично Кураторство и Сътрудничество в Образованието (Cur8),
финансиран с помощта на Европейската Комисия.

Тази работа е предназначена за образователни цели и е лицензирана под [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) @ Консорциумът Cur8 (с изключение на посочените екранни снимки и съдържание).

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея.

